

FÉLÉVES MŰHELYVEZETŐI JELENTÉS

Műhely neve: BOLLÓK JÁNOS KLASSZIKA-FILOLÓGIA OFFICINA
Félév: 2013 ŐSZ

I. TANULMÁNYI ADATOK	
A műhely által meghirdetett vagy befogadott collegiumi szemináriumok	
kódja	oktatója és címe
	Szepessy Tibor: Archaikus líra Mészáros Tamás: Plutarchos: Periklés Renzo Tosi: Introduction to the Greek Lexicography Rania-Tzoulia Psfogiannaki: Újgörög nyelv
A műhely ösztöndíjasai	
ösztöndíj fajtája	ösztöndíjas neve
Oslo PhD köztársasági ösztöndíj	Mihálykó Ágnes
Párizs EHESS köztársasági ösztöndíj	Szegvári Zoltán
köztársasági ösztöndíj	Szikora Patrícia
II. COLLEGIUMI MUNKA	
A műhely szakmai rendezvényei	
1. Kárpát-medencei nyári egyetem. Humántudományi szekció: Szaknyelvek, szakmák nyelve: 2013. július 12. Az immár hagyományosnak mondható collegiumi rendezvény keretein belül két előadást tartottunk (Mészáros Tamás: <i>Természettudomány és filológia, szaknyelvi kérdések</i> és Juhász Erika: <i>Interdiszciplináris kutatások a klasszika-filológiában</i>).	
2. Forráskutatás és szakmai konzultáció: Bécs, 2013. augusztus 26-28. Az OTKA-NN pályázat keretében a bécsi Institut für Byzanzforschung vendégei voltunk. A közös rendezvényen a műhelytagok és pályázati résztvevők az alábbi előadásokban számoltak be kutatásaikról: Ötvös Zsuzsanna: <i>Exploring the sources of the marginal notes in the ms. ÖNB Suppl. Gr. 45</i> Delbó Katalin: <i>Anmerkungen zum Florilegium Vindobonense</i> Schüsler Tamara: <i>Reading De vita Moysi</i> Szegvári Zoltán: <i>Anna Komnene and the West</i> Szikora Patrícia: <i>Chronicon breve - Different Versions of Hungarian Proper Names</i> Mihálykó Ágnes: <i>Christliche magische Traditionen im spätantiken Ägypten</i> .	
3. Kutatók éjszakája: 2013. szeptember 27. Bemutatkozik a Bollók János Klasszika-filológia Officina Részlet a sajtóközleményből: „Találkozhatnak a tagokkal, akik rendhagyó formában számolnak be jelenlegi kutatásukról. Az előadásokat követően hallhatnak arról, hogy a szigorúnak titulált tudományág hogyan határozza meg az életvidám, fiatal tudósjelöltek	

FÉLÉVES MŰHELYVEZETŐI JELENTÉS

mindennapjait – és egész jelenünket, habár sokszor észrevétlenül. Bemutatkozik a műhely: Heidelberg -- London -- Párizs -- Saloniki -- Róma... a kutatás mégis tart:

Delbó Katalin: *Amikor a kézirat „beszél”*

Kovács István: *Asztrológia az ókorban*

Szikora Patricia: *Róma, Bizánc, Istambul - Az évezredek filológia*

Schüsler Tamara: *Mi köze az ezresnek és a női magazinnak a klasszika-filológiához?*

Post nubila Phoebus: A klasszika-filológusok vidám élete

4. Száz éve született Szabó Árpád. Emlékezés: 2013. október 16.

Születésének századik évfordulóján az Officina tisztelgő előadásokkal emlékezett meg hajdani legendás tanáráról, a klasszika-filológus Szabó Árpádról. A rendezvény elhangzott: Ritoók Zsigmond: *Emlékeim Szabó Árpádról*

Mayer Gyula: *Szabó Árpád és a magyar tudománytörténet*

Havas László: *Szabó Árpád és Debrecen.*

5. Byzanz und das Abendland II: Studia Byzantino-Occidentalia. Nemzetközi konferencia: 2013. november 25-29.

Idézet a hivatalos sajtóközleményből: „Az ELTE Eötvös József Collegium 2013. november 25-29. között nemzetközi konferenciát rendez Byzanz und das Abendland / Byzance et l'Occident II. (Studia Byzantino-Occidentalia) címmel. A nagy nemzetközi konferencia, amely a Collegiumban működő OTKA kutatócsoport szervezésében immár a második, első részét a Collegium hagyományos francia kapcsolatainak megfelelően, elsősorban a francia nyelvű középkori irodalomnak és kultúrának szentelik. A rendezvényt Roland Galharague Franciaország, valamint Dimitris Yannakakis, Görögország nagykövete nyitja meg. A „nyugat” forrásait elemzik az olasz és német ülésszakok világhírű előadói is. Az olasz vonatkozású előadásokat Gina Giannotti, a német vonatkozásúakat pedig Susanne Bachfischer igazgató asszony, az anyanemzetek budapesti kultúrintézeteinek vezetői nyitják meg. A szerda délutáni előadások, illetve Michael Zimmermann osztrák nagykövet köszöntője közvetlen átvezetést jelentenek a konferencia Bizánccal („Kelet”) foglalkozó negyedik és ötödik napjához. November 27-29-én – a többéves nemzetközi együttműködésnek köszönhetően – francia, osztrák, német, cseh, szlovák, olasz és szerb bizantinológusokat lát vendégül a Collegium. A tematikus ülésszakokon a tapasztalt kutatók mellett a magyar hallgatóknak is lehetősége nyílik a bemutatkozásra, akik előadásokkal is szerepelnek, másrészt a külföldi vendégprofesszorok jóvoltából a konferenciával párhuzamosan intenzív bizantinológiai kurzusokon vesznek részt. A nemzetközi konferencia keretében az Eötvös Collegium három kötetét is bemutatják az anyanemzetek kultúrintézeteiben. 2013. november 25-én 19.00 órakor a Budapesti Francia Intézetben Hervé Ferrage igazgató köszöntőjét követően a Byzance et l'Occident : Rencontre de l'Est et de l'Ouest (szerk. Egedi-Kovács Emese) című tanulmánykötetet; 2013. november 26-án 19.00 órakor az Olasz Intézetben Gina Giannotti igazgató köszöntőjét követően a Huszthy Alma és Kuffart Hajnalka munkáit tartalmazó, *Esercizi di filologia* (szerk. Armando Nuzzo) című kötetet; 2013. november 27-én 19.00 órakor az Osztrák Kulturforum nagytermében Susanne Bachfischer igazgató köszöntőjét követően a Byzanz und das Abendland: Begegnungen zwischen Ost und West (szerk. Juhász Erika) című kötetet, amely a tavalyi konferencia görög bizánci tanulmányait tartalmazza.”

A konferencia keretében előadást tartottak korábbi és jelenlegi műhelytagjaink:

Juhász Erika: *Die Abschriften des Chronicon Paschale*

Ötvös Zsuzsanna: *Exploring the Source of the Aristophanic and Legal Marginal Notes in the MS. ÖNB Suppl. Gr. 45*

Berkes Lajos: *Griechisch und Koptisch in der Verwaltung des früh-arabischen Ägypten: Ein neues entagion*

Szegvári Zoltán: *A Byzantine Exorcismus-rotulus*

FÉLÉVES MŰHELYVEZETŐI JELENTÉS

Schüsler Tamara: *Reading De vita Moysi - Conclusions Based on Marginal Notes*.
Szintén a konferencia keretei között tartott tömbösített szeminárium-sorozatot vendégünk, Renzo Tosi, a bolognai egyetem professzora *Introduction to the Greek Lexicography* címmel.

6. Eötvös József Tanulmányi Verseny: 2013. december 6.

A collegiumi DB szervezésében megrendezett tanulmányi versenyre latin nyelv és irodalom kategóriában kilenc középiskolás diák jelentkezett. Az első helyezést a székesfehérvári Ciszterci Szent István Gimnázium tanulója, Horváth Janka Júlia (tanára: Berta Annamária) szerezte meg. A feladatsor összeállításáért, a verseny lebonyolításáért köszönet illeti Kocsis Teréz, Schüsler Tamara és Szikora Patrícia műhelytagokat.

7. Tehetségtábor II – ELTE Eötvös József Collegium: 2014. január 20-24.

A tudományos-tanári pálya iránt elhivatottságot érző középiskolások számára második alkalommal megrendezett tehetségtábor klasszika-filológia szakmai programja a következő szemináriumokat tartalmazta:

Hétfő: *Klasszika-filológia az Eötvös Collegiumban* (Mészáros Tamás)

Kedd: *Paleográfia és kodikológia* (Delbó Katalin)

Szerda: *Bizánc* (Juhász Erika)

Csütörtök: *Kutató- és szakmai munka a Bollók János műhelyben* (Delbó Katalin, Kovács István, Szikora Patrícia és a műhelytagok).

A plenáris előadások között került sor tutorunk, Ritoók Zsigmond *Régi és mai collegisták. Oktatás, kutatás és diákélet az Eötvös Collegiumban* című emlékezésére.

8. Antiquitas – Byzantium – Renascentia. Könyvbemutató: 2014. január 24.

Idézet a sajtóközleményből: „*A Philologia Nostra. Bollók János összegyűjtött tanulmányai (szerk. Mészáros Tamás, Budapest, 2013) című tanulmánykötetet Nagyillés János mutatja be. A kötetel, amelynek összeállításában 28 egykori és mai collegista működött közre, a Collegium néhai igazgatójára is emlékezik. Idén volna 70 éves.*

A Szepessy Tibor: *Görög verstan (szerk. Mayer Gyula, Budapest, 2013) című kötetet Tar Ibolya mutatja be. A mű kiadásával a Collegium Kurátora előtt is tiszteleg.*

A Tóth Iván: *Alexandros Homérosa. Arrhianos-tanulmányok (Budapest, 2013) című kötetet Mészáros Tamás mutatja be.*

A *Byzanz und das Abendland. Begegnungen zwischen Ost und West (szerk. Juhász Erika, Budapest, 2013) című tanulmánykötetet a magyar közönségnek Juhász Erika mutatja be.*

A Collegium tagságának részvételével újraszervezett és könyvformában kiadott Bevezetés az ógörög irodalom történetébe (szerk. Kapitánffy István és Szepessy Tibor) című áttekintést a bemutató alkalmával tesszük közzé.”

A műhelyben működő szakcsoportok, önképzőkörök, kutatócsoportok tevékenysége

1. 5ème Université d'été: Thessalonique 1-14 juillet 2013: Communautés et groupes à Byzance

A párizsi EHESS szervezésében megrendezett nyári egyetemen Szegvári Zoltán és Szikora Patrícia műhelytagok vettek részt. Az alábbiakban Szikora Patrícia szakmai beszámolója olvasható: „*Az École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS, Párizs) Bizánci, Újgörög és Délkelet-európai Tanulmányokért Felelős Központja (Centre d'Études Byzantines, Néo-Helléniques et Sud-est Européennes) idén július 1. és 14. között ötödik alkalommal rendezte meg nyári egyetemét Communautés et groupes à Byzance témában. A Centre d'Études Byzantines igazgatója, Paolo Odorico 2013 telén pályázatot írt ki mesterszakos és PhD-hallgatók számára, melynek kedvező elbírálása az előadások látogatása mellett biztosította a szállás és a kirándulások költségeit is. A Thessaloniki Bizánci Múzeum (Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού της Θεσσαλονίκης), valamint Thessaloniki város önkormányzatának segítségével 40 hallgató térítésmentesen vehetett részt a nyári egyetem óráin. A közel 100 jelentkező közül az Eötvös József Collegium két diákja is sikeresen pályázott, Szegvári Zoltán és jómagam, Szikora Patrícia.*

FÉLÉVES MŰHELYVEZETŐI JELENTÉS

A kéthetes program összesen 40 kollokviumból állt össze. Egy átlagos nap során két-két előadást hallgathattunk meg délelőtt és délután, melyeket negyed-, illetve félórás vitákkal és kávészünetekkel egészítettek ki. A francia vagy angol nyelvű óráknak a Bizánci Múzeum kivetítővel és mikrofonnal felszerelt előadóterme adott otthont. A háromórás ebédszünet miatt az előadások este fél 9-ig is elhúzódtak, ezt követően együtt mentünk el vacsorázni. A hétköznapiakon túl a két hét bármely napján ingyenesen mehettünk be a múzeum kiállítótermeibe, továbbá július 7-én elutaztunk a platamonasi várba és ellátogattunk az Olympos lábánál fekvő Dionba is, majd a tengerpartra. Bármilyen kérdésünk volt, bátran fordulhattunk Monsieur Odoricóhoz és feleségéhez, vagy Monsieur Ronconihoz és Monsieur Messishez, akik szintén részt vettek valamennyi kollokviumon, s felügyelték a nyári egyetem gyakorlati működését.

Az előadók között kiváló tudósokat és rendkívüli szakembereket ismerhettünk meg, a meghívott professzorok feddhetetlen felkészültséggel tartották az órákat. A 21 előadó közül többen Párizsból, az EHESS-ről és a Sorbonne-ról jöttek, de még az Egyesült Államokból is érkezett előadó. A legtöbben kiosztmányokkal, a kivetítőt használva segítettek bennünket, nehogy a nyelvtudásbeli különbségek miatt valaki lemaradjon. Jellemzően szabadon beszéltek, ritkábban a hallgatóság hozzászólásaira is számítottak. Egyesek például részletes kronológiával és bibliográfiával láttak el bennünket, Monsieur Odorico pedig – mivel időszüke miatt egy vita lezáratlan maradt – az esti órákban foglalta össze kifejtetlen gondolatait, amit másnap mindenki elolvashatott. Készséggel válaszoltak kérdéseinkre, a legtöbben emellett nem bánták, ha francia helyett angolul vagy görögül kellett nyilatkozniuk. Amikor pedig egy-két hallgató aktuális kutatása kapcsán új szempontokat tudott felvetni, a tanárok köszönetet mondva jegyezték maguknak a kérdéseket. Az előadások hangulatáról sokat elárul, hogy Monsieur Odorico kezdetben leintette a hangos tapsot, fölhívva a figyelmünket arra, hogy iskolában, nem konferencián vagyunk, nem szükséges díjaznunk az előadókat. Szintén meghatározó élmény, hogy olykor a PhD-hallgatók a vacsora során is folytathatták a vitákat a tanárokkal.

Az eltérő szakmai elvek és különböző kutatási módszerek is színes képet festenek. A történészek – szakterületüknek megfelelően – egy-egy népcsoport történelméről, kultúrájáról, a bizánci birodalomban betöltött szerepükről beszéltek, míg a filológusok, papyrológiával és paleográfiával foglalkozó professzorok jelenlegi kutatási anyagukat mutatták be. Ez esetben rengeteg fényképet, görög szöveget láthattunk a prezentáció részeként, ami határozottan nagy segítséget jelentett. Ezen előadások módszertani szempontból új lehetőségeket tártak föl előttünk. Számos kollokvium során fölfigyelhettünk az EHESS által diktált szemléletre is, láthattuk, hogyan képezheti a kulturális antropológia, a szociológia és egyéb társadalomtudomány a bizantinológia, a filológia segédtudományát. Továbbá megtapasztalhattuk az angol és francia iskola sajátosságait is, hallhattunk heves vitákat és megválaszolatlan vagy megválaszolhatatlan kérdéseket.

A hallgatóság között épp úgy jelen voltak franciák és spanyolok, mint görögök és olaszok, de még Észtországból, Kolumbiából és Japánból is érkezett fiatal bizantinológus. A diákok jellemzően alapos tudással rendelkező, mindenre nyitott tudónövendékek voltak, egyesek az összes prezentációhoz hozzá szóltak, mások pedig kimondottan egy vagy két, a jelenlegi kutatásukhoz kapcsolódó előadást vártak, hogy a professzorokkal konzultálhassanak. A kávészünetek és vacsorák alatt mindenki módot talált arra, hogy bemutatkozhasson, vagy érdeklődhessen a ciprusi katonaság, a belga csoki vagy a magyar gulyás felől. A hallgatók elszántságát jól mutatja, hogy az egyik ebédszünet alatt mind a negyvenen elsétáltunk a thessaloniki metró építési területére, ahol – úgy tűnik – nem fordítanak gondot a régészeti anyag megfelelő föltárására, mi több, annak megőrzésére. Monsieur Odorico több fórumon is nyilatkozott, s egy petíciót is írtak. Ezentúl egy francia és egy görög kollégánk saját anyanyelvén fogalmazott meg egy dokumentumot az EHESS és Thessaloniki városának

FÉLÉVES MŰHELYVEZETŐI JELENTÉS

vezetése számára, melyben megköszönték az eddigi segítséget, valamint az egyetem kiemelkedő színvonalára és népszerűségére hivatkozva kérték, hogy megrendezése jövőre is lehetővé váljon.

Mint magyar egyetemi hallgatók, különös érdeklődéssel csodáltuk a várost, a múzeumot, a társainkat, de ami a legfontosabb, egy ilyen tudományos rendezvény lefolyását. A mi kis szűkös magyar valóságunkból olyan világba csöppentünk két hét erejéig, ahol mindenki azon fáradozik, hogy a lehető legkevesebb idő alatt a lehető legtöbbet tanuljunk – mindezt a legátfogóbb támogatással az ajándék jegyzetfüzettől egészen az éttermi vacsoráig. Mindenütt azt tapasztaltuk, hogy megbecsülnek bennünket, bíznak előzetes ismereteinkben, tudásunkban. Megkülönböztetés nélkül tekintettek az elsőéves, még csak tájékozódó mesterszakos, s az immáron doktori dolgozatuk utolsó oldalait gépelő hallgatókra. Ízelítőt kaptunk egy olyan tudományos légkörből, ami segít megtenni a következő lépést, körvonalazni terveinket, s akár célként is lebeghet a szemünk előtt. Csoporttársam, Szegvári Zoltán a következő egyetemi évtől Párizsban, az École des Hautes Études en Sciences Sociales-on tanul tovább.”

2. Antiquitas-Byzantium-Renascentia

A nyár során megjelentek a TÁMOP-pályázat keretében szerkesztett műhelykiadványok. Az újonnan induló Antiquitas-Byzantium-Renascentia sorozat (ISSN: 2064-2369) egyes kötetei a következők:

I: Szepessy Tibor: *Bevezetés az ógörög verstanba. Függelék: Héphaistión: A metrumokról.* ELTE Eötvös József Collegium, 2013. 266 p.

II: Kapitánffy István - Szepessy Tibor (szerk.): *Bevezetés az ógörög irodalom történetébe.* ELTE Eötvös József Collegium, 2013. 276 p.

III: Tóth Iván: *Alexandros Homérosa. Arrhianos-tanulmányok.* ELTE Eötvös József Collegium, 2013. 208 p.

IV: Mészáros Tamás (szerk.): *Philologia nostra. Bollók János összegyűjtött tanulmányai.* ELTE Eötvös József Collegium, 2013. 516 p.

2013. november 27-én, a nemzetközi bizantinológiai konferencia keretében az Österreichischen Kulturforum vendégeként Horváth László, Peter Schreiner és Christian Gastgeber mutatta be a sorozat újabb kötetét, mely egyben a Bibliotheca Byzantina alsorozat első kötete is:

V: Erika Juhász (Hrsg.): *Byzanz und das Abendland: Begegnungen zwischen Ost und West.* ELTE Eötvös József Collegium, 2013. 375 p.

A műhelyvezető igazgatói dicséretre javasolja a következő műhelytagokat

Az Eötvös József Tanulmányi Verseny latin szekciójának szervezéséért és lebonyolításáért, valamint a Tehetségábrában való közreműködéséért dicséretre javaslom Delbó Katalin, Kocsis Teréz, Schüsler Tamara és Szikora Patrícia műhelytagokat.

Kelt: 2014. január 30.

Mészáros Tamás